

bhartṛhareḥ śataka trīsati - vairāgya śatakam

cūḍottaṃsitacandracārukalikācañcacchikhābhāsvaro
līlādagdhavilolakāmaśalabhaḥ śreyodaśāgre sphuran |
antaḥsphūrjad–apāramohatimiraprāgbhāram uccāṭayan
śvetaḥsadmani yogināṃ vijayate nñānapradīpo haraḥ || 3.1 ||

bhrāntaṃ deśam anekadurgaviśamaṃ prāptaṃ na kiñcitphalaṃ
tyaktvā jātikulābhimānam ucitaṃ sevā kṛtā niṣphalā |
bhuktaṃ mānavivarjitaṃ paraḡṛheṣvāśānkayā kākavat
ṛṣṇe jṛmbhasi pāpakarmapiśune nādyāpi santuṣyasi || 3.2 ||

utkhātaṃ nidhiśānkayā kṣititalaṃ dhātā girerdhātavo
nistīrṇaḥ saritāṃ patirṇpatayo yatnena santoṣitāḥ |
mantrārādhanatpareṇa manasā nītāḥ śmaśāne niśāḥ
prāptaḥ kāṇavarāṭako²pi na mayā ṛṣṇe sakāmā bhava || 3.3 ||

khalālāpāḥ saudhāḥ katham api tad–ārādhanaparairnigṛhyāntar
bāṣpaṃ hasitam api śūnyena manasā |
kṛto vittastambhapratihatadhiyām añjalirapi
tvam āśe moghāśe kima aparam ato nartayasi mām || 3.4 ||

amīśāṃ prāñānāṃ tulitavisinīpatrapayasām
kṛte kiṃ nāsmābhirvigalītavivekairvyavasitam |
yad–ādhyānām agre draviṇamadaniḥsaṃññāmanasām
kṛtaṃ māvavṛḍairnijaguṇakathāpātakam api || 3.5 ||

kṣāntaṃ na kṣamayā ḡṛhocitasukhaṃ tyaktaṃ na santoṣataḥ
soḍho duḥsahaśītatāpapavanakleśo na taptaṃ tapah |
dhyātaṃ vittam aharnīśaṃ nityamitaprāṇairna śambhoḥ padaṃ
tattatkarma kṛtaṃ yadeva munibhistaistaiḥ phalairvañcitāḥ || 3.6 ||

bhogā na bhuktā vayam eva bhuktās
tapo na taptaṃ vayam eva taptāḥ |
kālo na yāto vayam eva yātāṣṛṣṇā
na jīrṇā vayam eva jīrṇāḥ || 3.7 ||

balibhirmukham ākrāntaṃ palitenānkitam śirah |
gātrāṇi śithilāyante tṛṣṇaikā taruṇāyate || 3.8 ||

vivekavyākoṣe vidadhati same śāmyati tṛṣṇā
pariṣvaṅge tuṅge prasaratitarāṃ sā pariṇatā |
jarājīrṇaiśvarya-grasanagahanākṣepakṛpaṇastṛṣāpātraṃ
yasyāṃ bhavati marutāṃ apyadhipatiḥ || 3.81 ||

nivṛttā bhogecchā purusabahumāno^o pi galitah
samānāḥ svaryātāḥ sapadi suhrdo jīvitasamāḥ |
śanairyastyutthānam ghanatimiraruddhe ca nayane
aho mūdhaḥ kāyastadapi maranāpāyacakitah || 3.9 ||

āśā nāma nadī manorathajalā trsnātaraṅgākulā
rāgagrāhavaṭī vitarkavihagā dhairyadrumadhvamsinī |
mohāvartasudustarātigahanā prottuṅgacintātātī
tasyāḥ paragatā viśuddham alaso nandanti yogīśvarāḥ || 3.10 ||

na samsārotpannam caritam anupaśyāmi kuśalam
vipākah punyānām janayati bhayam me vimrśatah |
mahadbhiḥ punyaughaiściraparigrhītāśca viśayā
mahānto jāyante vyasanam iva dātum viśayinām || 3.11 ||

avaśyam yātāraściratarāṃ usitvāpi viśayā
viyoge ko bhedastyajati na jano yatsvayam amūn |
vrajantah svātantryādatulaparitāpāya manasah
svayam tyaktā hyete śamasukham anantam vidadhati || 3.12 ||

brahmaññānavivekanirmaladhiyah kurvantyaho dukaram
yanmuñcantiyupabhogabhāñjyapi dhanānyekāntato nihsprhāḥ |
samprātāṇna purā na samprati na ca prāptau drdhapratyayān
vāñchāmātraparigrahānapi param tyaktum na śaktā vayam || 3.13 ||

dhanyānām girikandaesu vasatām jyotih param dhyāyatāmānandāśru
jalam pibanti śakunā niḥśaṅkam aṅkeśayāḥ |
asmākam tu manorathoparacitaprāsādavāpītatakrīdā
kānanakelikautukajusām āyuh param ksīyate || 3.14 ||

bhiksāśatam tadapi nīrasam ekabāram
śayyā ca bhūh parijano nijadehamātram |
vastram viśīrnaśatakhandamayī ca kanthā
hā hā tathāpi visayā na parityajanti || 3.15 ||

stanau māmsagranthī kanakakalaśāvityupamī
mukham ślesmāgāram tadapi ca śasāñkena tulitam |
sravanmūtraklinnam karivaraśīraspardhi jaghanam
muhurnindyam rūpam kavijanaviśesaigurukrtam || 3.16 ||

eko rāgisu rājate priyatamādehārdhahārī haro
nīrāgesu jano vimuktalalanāsaṅgo na yasmātparah |
durvārasmarabānapannagavisavyābiddhamugdho janah
śesah kāmavidambitāna visayānbhoktum na moktum ksamah || 3.17 ||

ajānandāhātmyam patatu śalabhasṭīradahane
sa mīno^o pyaṅñānādbadiśayutam aśnātu piśitam |
vijānanto^o pyete vayam iha viyajjārajatilān
na muñcāmah kānām ahaha gahano mohamahimā || 3.18 ||

trsā śusyatyāsyē pibati salilam śītamadhuram
ksudhārtah śālyannam kavalayati māmsādikalitam |
pradīpte kāmāgnau sudrdhataram ālīngati vadhūm
pratīkāram vyādah sukham iti viparyasyati janah || 3.19 ||

tuṅgam veśma sutāh satām abhimatāh saṅkhyātigāh sampadah
kalyānī dayitā vayaśca navam ityaññānamūdho janah |
matvā viśvam anaśvaram niviśate samsārakārāgrhe
sandrśya ksanabhaṅguram tadakhilam dhanyastu sannyasyati || 3.20 ||

dīnā dīnamukhaih sadaiva śīśukairākṛstajīrnāambarā
krośadbhīh ksudhitairnirannavidhurā drśyā na cedgehinī |
yācñābhaṅgabhayena gadgadagalatruṭyadvilīnāksaram
ko dehīti vadetsvadagdhajatharasyārthe manasvī pumān || 3.21 ||

abhimatamahāmānagranthiprabhedapatīyaśī
gurutaragunagrāmābhojasphutojjvalacandrikā |

vipulavilallajjāvallīvitānakuthārikā
jatharapitharī duspureyam karoti vidambanam || 3.22 ||

punye grāme vane vā mahati sitapatacchannapālī kapālim
hyādāya nyāyagarbhadvijahutahutabhugdhūmadhūmropakanthe |
dvāram dvāram pravisto varam udaradarīpūranāya ksudhārto
mānī prānaih sanātho na punaranudinam tulyakulyesu dīnah || 3.23 ||

gaṅgātaraṅgakanaśīkaraśītalāni
vidyādharādhyusitacāruśilātalāni |
sthānāni kim himavatah pralayam gatāni
yatsāvamānaparapindaratā manusyāh || 3.24 ||

kim kandāh kandarebhyah pralayam upagatā nirjharā vā giribhyah
pradhvastā vā tarubhyah sarasagalabhrto valkalinyaśca śākhāh |
vīksyante yanmukhāni prasabham apagatapraśrayānām khalānām
dukhkhāptasvalpavittasmayapavanavaśānartitabhrūlatāni || 3.25 ||

punyairmūlaphalaistathā pranayinīm vrttim kurusvādhunā
bhūśayyām navapallavairakrpanairuttistha yāvo vanam |
ksudrānām avivekamūdhamanasām yatreśvarānām sadā
vittavyādhivikāravihvalagirām nāmāpi na śrūyate || 3.26 ||

phalam svecchālabhyam prativanam akhedam ksītiruhām
payah sthāne sthāne śīśiramadhuram punyasaritām |
mrdusparśā śayyā sulalitalatāpallavamayī
sahante santāpam tadapi dhaninām dvāri krpanāh || 3.27 ||

ye vartante dhanapatipurah prārthanādukhkhabhājo
ye cālpavm dadhati visayāksepaparyāptabuddheh |
tesām antahsphuritahasitam vāsarāni smareyam
dhyānacchede śikharikuharagrāvaśayyānisannah || 3.28 ||

ye santosanirantarapramuditastesām na bhinnā mudo
ye tvanye dhanalubdhasaṅkaladhiyastesām na trsnāhatā |
ittham kasya krte kutah sa vidhinā kīdrkpadam sampadām
svātmanyeva samāptahemamahimā merurna me rocate || 3.29 ||

bhiksāhāram adainyam apratisukham bhīticchidam sarvato
durmātsaryamadābhimānamathanam dukkhaughavidhvamsanam |
sarvatrānvaham aprayatnasulabham sādhpriyam pāvanam
śambhoh satram avāyam aksayanidhim śamsanti yogīśvarāh || 3.30 ||

bhoge rogamayam kule cyutibhayam vitte nrpālādbhayam
māne dhainyabhayam bale ripubhayam rūpe jarāya bhayam |
śāstre vādibhayam gune khalabhayam kāye krtāntādbhayam
sarvam vastu bhayānvitam bhuvi nnām vairāgyam evābhayam || 3.31 ||

ākrāntam maranena janma jarasā cātyujjivalam yauvanam
santoso dhanalipsayā śamamukham praudhāṅganāvibhramaih |
lokairmatsaribhrgunā vanabhuvo vyālairnrpā durjanair
asthairyena vibhūtayo² pyapahatā grastam na kim kena vā || 3.32 ||

ādhipyādhisatairjanasya vividhairārogyam unmūlyate
laksmīryatra patanti tatra vivrtadvārā iva vyāpadah |
jātam jātam avaśyam āśu vivaśam mrtyuh karotyātmasāt
tatkim tena nirañkuśena vidhinā yannirmitam susthiram || 3.33 ||

bhogāstuṅgatarāṅgabhaṅgataralāh prānāh ksanadhvamsinah
stokānyeva dināni yauvanasukham sphūrtih priyāsu sthitā |
tatsamsāram asāram eva nikhilam buddhvā budhā bodhakā
lokānugrahapeśalena manasā yatnah samādhīyatām || 3.34 ||

bhogā meghavitānamadhyavilasatsaudāminīcañcalā
āyurvāyuvighattitābjapatalīlīnāmbuvadbhaṅguram |
līlā yauvanalālasāstanubhrtām ityākalayya drutam
yoge dhairyasamādhisiddhisulabhe buddhim vidadhvam budhāh || 3.35 ||

āyuh kallolalolam katipayadivasasthāyinī yauvanaśrīr
arthāh saṅkalpakalpā ghanasamayata didvibhramā bhogapūgāh |
kanthāślesopagūdhā tadapi ca na ciram yatpriyābhah pranītam
brahmanyāsaktacittā bhavata bhavamayāmbhodhipāram tarītum || 3.36 ||

krcchrenāmedhyamadhye niyamitatanubhih sthīyate garbhavāse
kāntāviślesadukkhavyatikaravisamo yauvane copabhogah |
vāmāksīnām avanñāvihasitavasatirvrdhābhāvo² nysādhuh

samsāre re manusyā vadata yadi sukham svalpam apyasti kiñcith || 3.37 ||

vyāghrīva tisthati jarā paritarjayantī
rogāśca śatrava iva praharanti deham |
āyuh parisravanti bhinnaghatādivāmbho
lokastathāpyahitam ācaratīti citram || 3.38 ||

bhogā bhaṅguravrttayo bahuvidhāstaireva cāyam bhavastat
kasyeha krte paribhramata re lokāh krtam cestataih |
āśāpāśāsatāpaśāntiviśadam cetahsamādhīyatām
kāmotpattivaśātsvadhāmani yadi śraddeyam asmadvacah || 3.39 ||

sakhe dhanyāh kecitrutitabhavabandhavvyatīkā
vanānte cittāntarvisam avisayāśītvisagatāh |
śaraccandrajyotsnādhavalagaganābhogasubhagām
nayante ye rātrim sukrtacayacintaikaśaranāh || 3.391 ||

brahmendrādīmarudganāmstrnakanānyatra sthito manyate
yatsvādādvirasā bhavanti vibhavāstrailokyarājyādayah |
bhogah ko₂pi sa eva eka paramo nityodito jrbhate
bhoh sādho ksanabhaṅgure taditare bhoge ratim mā krthāh || 3.40 ||

sā ramyā nagarī mahānsa nrpatih sāmantacakram ca tat
pārśve tasya ca sā vidagdhaparisattāścandrabimbānanāh |
udvrttah sa rājaputranivahaste vandinastāh kathāh
sarvam yasya vaśādagātsmrtipatham kālāya tasmai namah || 3.41 ||

yatrānekaḥ kvacidapi grhe tatra tisthatyathaiko
yatrāpyekastadanu bahavastatra naiko₂pi cānte |
ittham nayau rajanidivasau lolayandvāvivāksau
kālah kalyo bhuvanaphalake kradati prāniśaraih || 3.42 ||

ādityasya gatāgatairarahah sañksīyate jīvitam
vyāpārairbahukāryabhāragurubhih kālo₂pi na nñāyate |
drstvā janmajarāvīpattimaranam trāsaśca notpadyate
pītvā mohamayīm pramādamadirām unmattabhūtam jagath || 3.43 ||

rātrih saiva punah sa eva divaso matvā mudhā jantavo

dhāvantyudyaminastathaiva nibhrtaprārabdhatattatkriyāh |
vyāpāraih punar–uktabhūtavisayairittham vidhenāmunā
samsārena kdarthitā vayam aho mohānna lajjāmahe || 3.44 ||

na dhyānam padam īśvarasya vidhivatsamsāravicchittaye
svargadvārapātapātanapaturdharmo² pi nopārjitah |
nārīpīnapayodharoruyugalam svapne² pi nālīngitam
mātuh kevalam eva yauvanavanacchede kuthārā vayam || 3.45 ||

nābhyastā prativādivrndadamanī vidyā vinītocitā
khadgāgraih karikumbhapīthadalanairnākam na nītam yaśah |
kāntākoum–alapallavādhararasah pīto na candrodaye
tārunyam gatam eva nisphalam aho śūnyālaye dīpavath || 3.46 ||

vidyā nādhigatā kalaṅkarahitā vittam ca nopārjitam
śuśrūsāpi samāhitena manasā pitorna sampādītā |
ālōlāyatalocanāh priyatamāh svapne² pi nālīngitāh
kālo² yam parapindalolupatayā kākairiva preryate || 3.47 ||

vayam yebhyo jātāściraparigatā eva khalu te
samam yaih samvrddhāh smrtivisayatām te² pi gamitāh |
idānīm ete smah pratidivasam āsannapatanā
gatāstulyāvasthām sikatilanadītīratarubhih || 3.48 ||

āyurvarsaśatam nnām parimitam rātrau tad–ardham gatam
tasyārdhasya parasya cārdham aparam bālatvavrddhatvayoh |
śesam vyādhiviyogaduhkhasahitam sevādibhīrnyate
jīve vāritaraṅgacañcalatare saukhyam kutah prāninām || 3.49 ||

ksanam bālo bhūtvā ksanam pai yuvā kāmarasikah
ksanam vittairhīnah ksanam api ca sampūrnavibhavah |
jarājīrnairāṅgairnata iva balīmanditatanūr
narah samsārānte viśati yamadhānīyavanikām || 3.50 ||

tvam rājā vayam apyupāsitagurupraññābhīmānonnatāh
khyātastvam vibhavairyaśāmsi kavayo diksu pratanvanti nah |
ittham mānadhanātīdūram ubhayorapyāvayorantaram
yadyasmāsu parānmukho² si vayam apyekāntato nihsprhā || 3.51 ||

arthānām īśise tvam vayam api ca girām īśmahe yāvadartham
śūrastvam vādidarpavyupaśamanavidhāvaksayam pātavam nah |
sevante tvām dhanādhyā matimalahatayemām api śrotukāmāmayy
apyāsthā na te cettvayi mama nitarām eva rājannanāsthā || 3.52 ||

vayam iha paritustā valkalaistvam dukūlah
sama iha paritosa nirviśeso viśesah |
sa tu bhavatu daridro yasya trsnā viśālā
manasi ca parituste ko᳚rthavānko daridrah || 3.53 ||

phalam alam aśanāya svādu pānāya toyam
ksitirapi śayanārtham vāsase valkalam ca |
navaghanamadhupānabhrāntasarvendriyānāmavinayam
anumantum notsahe durjanānām || 3.54 ||

aśnīmahi vayam bhiksām āśāvāso vasīmahi |
śayīmahi mahīprsthe kurvīmahi kim īśvaraih || 3.55 ||

na natā nā vitā na gāyakā na ca sabhyetaravādacuñcavah |
nṛpam īksitum atra ke vayam stanabhārānamitā na yositah || 3.56 ||

vipulahrdayairīśairetajjagajjanitam purā
vidhrtam aparairdattam cānyairvijitya trnam yathā |
iha hi bhuvanānyanyairdhīrāścaturdaśa bhuñjate
katipayapurāsvāmye pumsām ka esa madajvarah || 3.57 ||

abhuktāyām yasyām ksanam api na yātam nṛpaśatair
dhuvastasyā lābhe ka iva bahumānah ksitibhrtām |
tad–amśasyāpyamśe tad–avayaleśe᳚pi patayo
visāde kartavye vidadhati jadāh pratyuta mudam || 3.58 ||

mṛtpindo jalarekhayā balayatih sarvo᳚pyayam nanvanuh
svāmśīkrtya sa eva saṅgaraśatai rāññām ganā bhuñjate |
ye dadyurdadato᳚thavā kim aparam ksudrā daridram bhrśam
dhigdhihktānpurusādhamāndhanakanānvāñchanti tebhyo᳚pi ye || 3.59 ||

sa jātah ko᳚pyāsīnmadanaripunā mūrdhni dhavalam

kapālam yasyocairvinihitam alaṅkāraavidhaye |
nrbhih prānatrānapravanamatibhih kaiścidadhunā
namadbhih kah pumsām ayam atuladarapajvarabharah || 3.60 ||

paresām cetāmsi pratidivasam ārādhya bahudhā
prasādam kim netum viśasi hrdaya kleśakalitam |
prasanne tvayyantahsavayamuditacintāmanigano
viviktah saṅkalpah kim abhilasitam pusyati na te || 3.61 ||

satyām eva trilokīsariti haraśiraścumbinīvacchatāyām
sadvrttim kalpayantyām batavitapabhavairvalkalaih satphalaiśca |
ko₂ yam vidvānvipattijvarajanitarujātīvaduhkhāsikānām
vaktram vīkseta duhsthe yadi hi na vibhryātsve kutumbe₂ nukampām || 3.611 ||

paribhramasi kim mudhā kvacana citta viśrāmyatām
svayam bhavati yadyathā bhavati tattathā nānyathā |
aṭītam ananusmarannapi ca bhāvyaśaṅkalpayannatarkita
samāgamānubhavāmi bhogaṅāham || 3.62 ||

etasmādviramendriyārthagahanādāyāsakādāśrayaśreyo
mārgam aśesaduhkhaśamanavyāpāradaksam ksanāt |
svātmībhāvam upaihi santyaja nijām kallolalolam gatim
mā bhūyo bhaja bhaṅgurām bhavaratim cetah prasīdādhunā || 3.63 ||

moham mārjaya tām upārjaya ratim candrārdhacūdāmanau
cetah svargatarāṅginītatabhuvām āsaṅgam aṅgīkuru |
ko vā vīcisu budbudesu ca tadillekhāsu ca śrīsu ca
jvālāgresu ca pannagesu saridvegesu ca capratyayah || 3.64 ||

cetaścintaya mā ramām sakrdīmām asthāyinīm āsthayā
bhūpālabhrukutīkutīviharanavyāpārapanyāṅganām |
kanthākañcukinah praviśya bhavanadvārāni vārānasīrathyā
pañktisu pānipātrapatitām bhiksām apeksāmahe || 3.65 ||

agre gītam sarasakavayah pārśvayordāksinātyāh
paścālīlāvalayaranitam cāmaragrāhinīnām |
yadyastyevam kuru bhavarasāsvādane lampatatvam
no ceccetah praviśa sahasā nirvikalpe samādhau || 3.66 ||

prāptāh śriyah sakalakāmadudhāstatah kim
nyastam padam śirasi vidvisatām tatah kim |
sampādītāh pranayino vibhavaistatah kim
kalpam sthitāstanubhrtām tanavastatah kim || 3.67 ||

bhaktirbhave maranajanmabhayam hrdistham
sneho na bandhusu na manmathajā vikārāh |
samsarja dosarahitā vijayā vanāntā
vairāgyam asti kim itah paramarthanīyam || 3.68 ||

tasmādanantam ajaram paramam vikāsi
tadbrahma cintaya kim ebhirasadvikalpaih |
yasyānusāngina ime bhuvanādhipatyabhogādayah
krpanalokamatā bhavanti || 3.69 ||

pātālam āviśasi yāsi nabho vilānghya
diṅmandalam bhramasi mānasa cāpalena |
bhrāntyāpi jātu vimalam katham ātmanīnam
na brahma samsarasi virvrtimam esi yena || 3.70 ||

kim vedaih smrtibhih purānapathanaih śāstrairmahāvistaraih
svargagrāmakutīnivāsaphaladaih karmakriyāvibhramaih |
muktvaikam bhavaduhkhabhāraracanāvidhvamsakālānalam
svātmānandapadapraveśakalanam śesairvānigvrttibhih || 3.71 ||

nāyam te samayo rahasyam adhunā nidrāti nātho yadi
sthitvā draksyati kupyati prabhuriti dvāresu yesām vacah |
cetastānapahāya yāhi bhavanam devasya viśveśitur
nirdauvārikanirdayokty–aparusam nihsoum–asarmapradam || 3.711 ||

yato meruh śrīmānnipatati yugāntāgnivalitah
samudrāh śusyanti pracuramakaragrāhanilayāh |
dharā gacchatyantam dharanidharapādairapi dhrtā
śarīre kā vārtā karikalabhakarnāgracapale || 3.72 ||

gātram saṅkucitam gatirvigalitā bhrastā ca dantāvalir
drstirnaksyati vardhate vadhīratā vaktram ca lālāyate |

vākyam nādryate ca bāndhavajano bhāryā na śusrūsate
hā kastam purusasya jīrnavayasah putro^o pyamitrāyate || 3.73 ||

varnam sitam śirasi vīksya śiroruhānām
sthānam jarāparibhavasya tadā pumāmsam |
āropitāmsthiśatakam parihrtya yānti
candālakūpam iva dūratarāma tarunyah || 3.74 ||

yāvatsvatham idam śarīram arujam yāvacca dūre jarā
yāvaccendriyaśaktirapratihatā yāvatsayo nāyusah |
ātmaśreyasi tāvadeva vidusā kāryah prayatno mahān
sandīpte bhavane tu kūpakhananam pratyudyamah kīdrśah || 3.75 ||

tapasyantah santah kim adhinivasāmah suranadīm
gunodārāndārānuta paricarāmah savinayam |
pibāmah śāstraughānutavividhakāvyaṃrtarasān
na vidmah kim kurmah katipayanimēsāyusi jane || 3.76 ||

durārādhyāścāmī turagacalacittāh ksītibhujo
vayam tu sthūlecchāh sumahati phale baddhamanasah |
jarā deham mrtyurharati dayitam jīvitam idam
sakhe nānyacchreyo jagati viduse^o nyatra tapasah || 3.77 ||

māne mlāyini khandite ca vasuni vyarthe prayāte^o rthini
ksīne bandhujane gate parijane naste śanairyauvane |
yuktam kevalam etadeva sudhiyām yajjahnukanyāpayahpūtāgrāva
girīndrakandarataṭikuṅje nivāsah kvacith || 3.78 ||

ramyāścandramarīcayastrnavatī ramyā vanāntasthalī
ramyam sādhusamāgamāgatasukham kāvyesu ramyāh kathāh |
kopopāhitabāspabindutaralam ramyam priyāyā mukham
sarvam ramyam anityatām upagate citte na kiñcitpunah || 3.79 ||

ramyam harmyatalam na kim vasataye śravyam na geyādikam
kim vā prānasamāsamāgamasukham naivādhikapṛtaye |
kintu bhrāntapataṅgaksapavanavyāloladīpāṅkuracchāyā
cañcalam ākalayya sakalam santo vanāntam gatāh || 3.80 ||

ā samsārātribhuvanam idam cinvatām tattādrīnaivāsmākam
nayanapadavīm śrotramārgam gato vā |
yo^o yam dhatte visayakarino gādhagūdhābhīmānaksīvasyāntah
karanakarinah samyamālānalīlām || 3.81 ||

yadetatsvacchandam viharanam akārpanyam aśanam
sahāryaih samvāsah śrutam upaśamaikavrataphalam |
mano mandaspandam bahirapi cirasyāpi vimrśanna
jāne kasyaisā parinatirudārasya tapasah || 3.82 ||

jīrnā eva manorathāśca hrdaye yātam ca tadyauvanam
hantāngesu gunāśbandhyaphalatām yātā gunāññairvinā |
kim yuktam sahasābhypaiti balavānkālah krtānto^o ksamī
hā nñātam madanāntakānghriyugalam muktvāsti nānyo gatih || 3.83 ||

maheśvare vā jagatām adhīśvare
janārdane vā jagad-antarātmani |
na vastubhedapratipattirasti me
tathāpi bhaktistarunenduśekhare || 3.84 ||

sphuratsphārajyotsnādhavalitatale kvāpi puline
sukhāśīnāh śāntadhvantisu rajanīsu dyusaritah |
bhavābhogodvignāh śiva śiva śivetyuccavacasah
kadā yāsyāmo^o targatabahulabāspākuladaśām || 3.85 ||

mahādevo devah saridapi ca saisā surasaridguhā
evāgāram vasanam api tā eva haritah |
suhrdā kālo^o yam vratam idam adainyavratam idam
kiyadvā vaksyāmo vatavitapa evāstu dayitā || 3. ||

vitīrne sarvasve tarunakarunāpūrnahrdayāh
smarantah samsāre vigunaparināmām vidhigatim |
vayam punyāranye parinataśaraccandrakiranās
triyāmā nesyāmo haracaranacintaikaśaranāh || 3.86 ||

kadā vārānasyām amaratatinīrodhasi vasan
vasānah kaupīnam śirasi nidadhāno^o nñjaliputam |
aye gaurīnātha tripurahara śambho trinayana

prasīdetyākrośannimisam iva nesyāmi divasān || 3.87 ||

udyānesu vicitrabhojanavidhistīvrātītīvram tapah
kaupīnāvaranam suvastram amitam bhiksātanam mandanam |
āsannam maranam ca maṅgalasamam yasyām samutpadyate
tām kāśīm parihṛtya hanta vibudhairanyatra kim sthīyate || 3. ||

snātvā gāṅgaih payobhih śucikusumaphalairarcayitvā vibho tvā
dhyeye dhyānam niveśya ksitidharakuharagrāvaparyāṅkamūle |
ātmārāmah phalāśī guruvacanaratastvatprasādātsmarāre
duhkham mokṣye kadāham samakaracarane pumsi sevāsamuttham || 3.88 ||

ekākī nihsprhah śāntah pānipātro digambarah |
kadā śambho bhavisyāmi karmanirmūlanaksamah || 3.89 ||

pānim pātravatām nisargaśucinā bhaiksena santusyatām
yatra kvāpi niśdatām bahutṛnam viśvam muhuh paśyatām |
atyāgepi tanorakhandaparamānandāvabodhasprśā
madhvā koapi śivaprasādasulabhah sampatsyate yoginām || 3.90 ||

kaupīnam śatakhandajarjarataram kanthā punastādrī
naiścintyam nirapeksabhaiksyam aśanam nidrā śmaśāne vane |
svāntṛyena niraṅkuśam viharanam svāntam praśāntam sadā
sthairyam yogamahotsavepi ca yadi trailokyarājyena kim || 3.91 ||

brahmāndam mandalīmātram kim lobhāya manasvinah |
śapharīspurtenābdhih ksubdho na khalu jāyate || 3.92 ||

mātarlakṣmi bhajasva kañcidaparam matkāṅksinī mā sma bhūr
bhogesu sprhayālavastava vaśe kā nihsprhānām asi |
sadyah syūtapalāśapatraputikāpātraih pavitrīkrtair
bhiksāvastubhireva samprati vayam vṛttim samīhāmahe || 3.93 ||

mahāśayyā prthvī vipulam upadhānam bhujalatām
vitānam cākāśam vyajanam anukūloyam anilah |
śaraccandro dīpo virativanitāsaṅgamuditah
sukhī śāntah śete muniratanubhūtirnrpa iva || 3.94 ||

bhiksāsī janamadhyasaṅgarahitah svāyattacestah sadā
hānādānaviraktamārganiratah kaścittapasvī sthitah |
rathyākīrnaviśīrnajīrnavaśanaḥ samprāptakanthāsano
nirmāno nirahaṅkr̥tiḥ śamasukhābhogaikabaddhaspr̥hah || 3.95 ||

candālah kim ayam dvijātirathavā śūdro^otha kim tāpasah
kim vā tattvavivekapeśalamatiryogīśvarah ko^opi kim |
ityutpannavikalpajalpamukharairābhāsyamānā janair
na krudhāḥ pathi naiva tustamanaso yānti svayam yoginah || 3.96 ||

himsāsūnyam ayatnalabhyam aśanam dhātrā marutkalpitam
vyālānam paśavastrnāṅkurabhujastustāḥ sthalīśāyinah |
samsārārnavalaṅghanaksamadhiyām vrt̥tiḥ krtā sā r̥nām
tām anvesayatām prayānti satatam sarvam samāptim guṇāḥ || 3.97 ||

gaṅgātīre himagiriśīlābaddhapadmāsanasya
brahmadhyānābhyasanavidhinā yoganidrām gatasya |
kim tairbhāvyaḥ mama sudivasairyatra te nirviśaṅkāḥ
kandūyante jarathaharināḥ svāṅgam aṅge madīye || 3.98 ||

jīrnāḥ kanthā tataḥ kim sitam amalapatam pattasūtram tataḥ kim
ekā bhāryā tataḥ kim hayakarīsuganairāvṛto vā tataḥ kim |
bhaktam bhuktam tataḥ kim kadaśanam athavā vāsarānte tataḥ kim
vyaktajyotirna vāntarmathitabhavabhayaḥ vaibhavam vā tataḥ kim || 3. ||

pānih pātram pavitram bhramanaparigatam bhaiksyam aksayyam annam
vistīrnam vastram āśādaśakam acapalam talpam asvalpam urvīm |
yesām nihsaṅgatāṅgīkaranaparīnatasvāntasantosinaste
dhanyāḥ samnyastadainyavyatikaranikarāḥ karma nirmūlayanti || 3.99 ||

trailokyādhipatitvam eva virasam yasminmahāśāsane
tallabdhvāsanavastramānaghatane bhoge ratim mā krthāḥ |
bhogah ko^opi sa eka eva paramo nityoditā j̥rmbhane
yatsvādādvirasā bhavanti visayāstrailokyarājyādayah || 3.991 ||

mātarmedini tāta māruti sakhe tejah subandho jala
bhrātārvyom—a nibaddha esa bhavatām antyah pranāmāñjalih |
yusmatsaṅgavaśopajātasukrtasphārasphurannirmalanāñāpāsta

samastamohamahimā līne parabrahmani || 3.100 ||

śayyā śailaśilāgrham giriguhā vastram tarunām tvacah
sāraṅgāh suhrdo nanu ksitiruhām vrttih phalaih koum-alaih |
yesām nirjharam ambupānam ucitam ratyai tu vidyāṅganā
manye te parameśvarāh śirasi yari baddho na sevāñjalih || 3.1001 ||

dhairyam yasya pitā ksamā ca jananī śāntiściram gehinī
satyam mitram idam dayā ca bhaginī bhrātā manahsamyamah |
śayyā bhūmitalam diśo₂ pi vasanam nñānāmrtam bhojanam
hyete yasya kutumbino vada sakhe kasmādbhayam yoginah || 3.1002 ||

aho vā hāre vā balavati ripau vā suhrdi vā
manau vā losthe vā kusumaśayane vā drsadi vā |
trne vā straine vā mama samadrśo yānti divasāh
kvacitpunyāranye śiva śiva śiveti pralapatah || 3.1003 ||

Web Url: <http://www.vignanam.org/veda/bhartruhari-sataka-trisati-vairaagya-satakam-english.html>